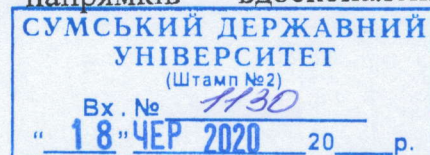

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Музичука Олександра Миколайовича – на дисертацію Кривко Ольги Олегівни «Адміністративно-правове забезпечення діяльності юридичних відділів в Україні», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Діяльність будь-якої юридичної особи, незалежно від її організаційно-правової форми визначена законодавством і передбачає проведення певного обсягу якісної правової роботи. Для проведення такої правової роботи, ефективного захисту законних прав та економічних інтересів підприємств, організацій і установ призначені юридичні відділи, ефективність діяльності яких залежить не лише від особистих якостей її працівників та раціональної організації їх діяльності, а й належного законодавчого забезпечення. В сучасних умовах діяльність юридичних відділів в Україні спрямована на правильне застосування, неухильне дотримання вимог чинного законодавства в органах виконавчої влади, підприємствах, установах, організаціях, їх керівниками та працівниками під час виконання покладених на них завдань і функціональних обов'язків. Наразі, роль і значення юридичних відділів на всіх рівнях країни постійно зростає і її важко переоцінити. Саме тому своєчасність та актуальність обраної теми дисертаційного дослідження визначається необхідністю вдосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності юридичних відділів в Україні та приведення їх у відповідність із європейськими стандартами.

Наразі існує необхідність наукової розробки питань, пов'язаних з визначенням сутності, особливостей, правового регулювання діяльності юридичних відділів в Україні; визначенням адміністративно-правового статусу юридичних відділів; визначенням об'єкту, предмету, напрямів, форм та методів адміністративно-правового забезпечення діяльності юридичних відділів та адміністративної процедури їх діяльності; узагальненням зарубіжного досвіду забезпечення діяльності юридичних відділів, можливості його використання в Україні та окресленням перспективних напрямків вдосконалення

адміністративного законодавства, яке регламентує діяльність юридичних відділів.

Враховуючи вищевикладене та зважаючи на відсутність комплексного ґрунтового дослідження даної проблеми в науці адміністративного права, вивчення питань адміністративно-правового забезпечення діяльності юридичних відділів в Україні є актуальним та необхідним для вдосконалення правового регулювання в даній сфері.

Представлена на рецензування дисертація О.О. Кривко виконана відповідно до основних положень Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015; Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474; пріоритетних напрямів розвитку науки та техніки на період до 2020 р., встановлених на підставі Закону України від 11 липня 2001 р. № 2623-III «Про пріоритетні напрями розвитку науки та техніки»; Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р., плану науково-дослідної роботи Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» за темою «Адміністративно-правове регулювання суспільних відносин» (номер державної реєстрації 0107U008696).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Дане дисертаційне дослідження є першою фундаментальною та комплексною роботою, присвяченою визначенню адміністративно-правового забезпечення діяльності юридичних відділів в Україні, а також виробленню пропозицій щодо його покращення на підставі зарубіжного досвіду. Розглянувши дисертацію, можна зробити висновок, що автор дійсно провів ґрунтовне комплексне наукове дослідження, що відповідає поставленим меті та завданням.

Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлене досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційно

роботи. Загальна структура роботи в цілому є логічною, послідовною, раціональною, обґрунтованою предметом, метою та завданнями дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, поділених на дев'ять підрозділів, висновків й списку використаних джерел.

Мета дисертаційного дослідження і сформульовані відповідно до неї задачі дозволили дисертанту на основі аналізу чинного законодавства України та узагальнення практики його реалізації, вивчення наукових розробок визначити адміністративно-правове забезпечення діяльності юридичних відділів в Україні.

Методологічну основу дисертації становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів та прийомів наукового пізнання. Так, у дисертаційній роботі було використано низку методів, які дозволили комплексно підійти до визначення сутності та особливостей адміністративно-правового забезпечення діяльності юридичних відділів в Україні, а саме: системно-структурний метод, метод документального аналізу, аналітичний метод, системно-структурний метод, порівняльно-правовий метод, формально-юридичний метод. В роботі також було використано й низку інших загальних та спеціальних методів наукового пізнання, що дозволило комплексно підійти до виконання поставлених у дисертаційній роботі завдань.

Науково-теоретичне підґрунтя дослідження становлять наукові праці фахівців із галузі адміністративного, трудового, цивільного права тощо. Окрім того, було використано здобутки фахівців з інших галузевих дисциплін: теорії держави і права, соціології, філософії тощо. Нормативною основою дослідження є сукупність нормативно-правових актів різної юридичної сили, зокрема Конституція України, кодифіковані правові акти, закони та підзаконні акти, а також локальні нормативно-правові акти, які прямо чи опосередковано визначають організаційні та правові засади діяльності юридичних відділів. Інформаційну та емпіричну основу дисертації становлять узагальнення практики діяльності юридичних відділів, довідкові видання, статистичні матеріали. Крім того, під час підготовки дисертації автором використано власний досвід роботи.

Фундаментальність та комплексність роботи проявляється у всебічному та поступовому вивченні дисертантом предмету дослідження. Починаючи роботу з визначення адміністративно-правового статусу юридичних відділів, автор поступово звертає увагу на об'єкт, предмет, напрями, форми та методи адміністративно-правового забезпечення діяльності юридичних відділів та адміністративної процедури їх діяльності. В подальшому, автор розглядає та узагальнює зарубіжний досвід забезпечення діяльності юридичних відділів та акцентує увагу на можливості його використання в Україні. При цьому, автор окреслює перспективні напрями вдосконалення адміністративного законодавства, яке регламентує діяльність юридичних відділів та приділяє увагу питанню удосконалення організаційних засад їх діяльності.

Викладені в дисертації погляди автора на проблеми становлення та розвитку адміністративно-правового забезпечення діяльності юридичних відділів в Україні є достатньо обґрунтовані, зроблені висновки та визначені поняття мають відповідний ступінь наукової новизни. Всебічність зробленого аналізу підтверджується достатньою кількістю використаних автором наукових, інформаційних та правових джерел.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що вона є першою спробою комплексно, на основі аналізу норм чинного законодавства України та існуючих здобутків учених визначити сутність та розкрити особливості адміністративно-правового забезпечення діяльності юридичних відділів, а також з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду запропонувати напрями вдосконалення відповідного адміністративного законодавства.

До найбільш вагомих результатів дисертаційного дослідження можна віднести:

- 1) акцентування автором уваги на тому, що юридичні відділи наділені рядом суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, які дають їм можливість бути учасниками адміністративно-правових відносин, а саме: це уповноважені структурні утворення державних органів, підприємств, установ та організацій, на які покладається окремий масив прав та обов'язків із забезпечення законності в діяльності конкретного суб'єкта суспільних відносин, зокрема, за

рахунок виконання контрольних повноважень; юридичні відділи мають легальні нормативно встановлені можливості вступати у адміністративно-правові відносини, зокрема шляхом здійснення представницьких функцій; юридичні відділи входять у систему органів державної влади, підприємств, установ та організацій, є підрозділами останніх, а отже, з моменту утворення відповідного органу, установи, підприємства або організації стають частиною внутрішньо-управлінських ієрархічно зумовлених відносин (с.67).

2) характеристику адміністративно-правового статусу юридичних відділів, відповідно до якого – це структурні підрозділи органів державної влади, підприємств, установ та організацій, підпорядковані та підконтрольні керівнику цих органів влади, державних підприємств, установ та організацій, на які розповсюджуються дія внутрішньо-організаційних засад, а також функції із здійснення правової роботи у межах відповідної владної структури; а також висновок автора про те, що юридичні відділи є органічною частиною органів влади та інших державних утворень, існують всередині них, вступають у адміністративно-правові відносини від імені відповідного державного органу чи організації та здійснюють свою діяльність задля його ефективної роботи (с. 69).

3) узагальнення того, що адміністративно-правове забезпечення діяльності юридичних відділів представляє собою сукупність визначених нормами адміністративного права заходів та інструментів, які спрямовані на створення необхідних правових та організаційних умов для реалізації вказаними відділами свого адміністративно-правового статусу (с. 118).

4) встановлення, що систематизація законодавства передбачає переробку нормативно-правового матеріалу, вилучення з нього застарілих або «мертвих», фактично недіючих правових норм, а також приведення його до найбільш оптимальної та ефективної для застосування структури. Застосування такого прийому у питанні удосконалення адміністративного законодавства, яке регламентує діяльність юридичних відділів, дійсно можна вважати одним із реальних напрямів розвитку нормативної бази, адже такий підхід передбачає зведення регуляторних юридичних норм до єдиної, ієрархічної, об'єднаної

всередині численними зв'язками структури, що в перспективі може позитивно вплинути на діяльність юридичних служб органів державної влади, підприємств, установ та організацій (с. 169-170).

Не менш важливими для покращення адміністративно-правового забезпечення діяльності юридичних відділів в Україні є й інші висновки, зроблені автором дисертації.

Апробація роботи. Основні результати дисертаційного дослідження викладені у шести статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, та чотирьох тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях. Вивчення дисертаційного дослідження та його автореферату дає підстави для твердження про ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації. Оформлення дисертаційного дослідження зауважень не викликає.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Поряд з позитивною в цілому оцінкою дисертації О.О. Кривко, вважаю доцільним висловити критичні зауваження щодо окремих її положень і висновків. Деякі висновки автора носять здебільшого описовий характер, що ускладнює їх практичну реалізацію. У роботі висловлена низка міркувань, що викликають заперечення, хоча самі по собі вони відносяться до дискусійних теоретичних та практичних питань.

1. У підрозділі 1.1 автор зазначає, що юридичні відділи вступають у адміністративно-правові відносини та відповідним чином є суб'єктами таких відносин, однак, із великою долею особливостей, притаманних процесу їх діяльності в цілому (с. 21). Поряд з цим, в даному контексті, необхідно було б охарактеризувати внутрішню структуру діяльності юридичного відділу, його основні елементи та зв'язки, що дозволяють вступати юридичним відділам у різні види правовідносин з подальшою їх характеристикою та розмежуванням від адміністративно-правових відносин.

2. Автором запропоновано удосконалення визначення поняття «юридичні відділи» та окреслено ознаки, які характеризують їх як учасників адміністративно-правових відносин (с. 34-35). Поряд з цим, автор аналізує й

використовує таке поняття як «юридична служба» (с. 30), що, відповідно потребує встановлення співвідношення таких понять як «юридичний відділ» та «юридична служба».

3. В роботі наведений перелік адміністративних процедур діяльності юридичних відділів, які, на думку автора, змістовно відображають зміст діяльності вказаних структурних підрозділів. Крім того, автор наголошує, що дотримання адміністративних процедур має пріоритетне значення в діяльності юридичних відділів, забезпечуючи необхідний рівень законності в їх роботі (с. 118). В даному контексті доцільно було розглянути питання відповідальності керівника юридичного відділу за порушення вимог законодавства щодо організації правової роботи в державних органах, на підприємствах, установах, організаціях, а також визначити його роль у реалізації зазначених адміністративних процедур.

4. Представляючи опрацьований перелік напрямів удосконалення адміністративного законодавства, що регламентує роботу юридичних відділів в Україні, автор не зовсім коректно вказує, що найпершим кроком на шляху розвитку адміністративного законодавства має стати його адаптація до нормативної системи Європейського Союзу (с. 149), адже поряд з цим, у роботі наголошується, що в даному контексті досвід пострадянських країн є більш прийнятним до імплементації (с. 168-169). У зв'язку з цим доцільно все ж таки уточнити, який досвід є найбільш корисним для України.

5. Окреслюючи напрямки удосконалення організаційних засад діяльності юридичних відділів, автор виділяє такий напрямок, як покращення антикорупційних заходів та пропонує певні заходи, щодо протидії корупційним проявам (с. 163). В даному випадку слушним було б більш ґрунтовно охарактеризувати запропоновані автором заходи щодо протидії корупції та узагальнити конкретні кроки у цій сфері.

Разом з тим, наведені зауваження носять не впливаю на позитивну оцінку представленої роботи. Дисертаційне дослідження О.О. Кривко написане на високому теоретичному рівні, має значну наукову та практичну цінність. Автором сформульовані положення, що мають важливе значення для

вдосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності юридичних відділів в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес у науково-дослідній сфері, у правотворчості, у правозастосовчій діяльності компетентних суб'єктів, а також у навчальному процесі вищих навчальних закладів.

Загальний висновок. Усе викладене дає підстави для висновку про те, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правове забезпечення діяльності юридичних відділів в Україні» є завершеною працею. Враховуючи досягнення автором мети та задач дослідження, в якому отримані нові науково обґрунтовані результати щодо розкриття сутності та змісту адміністративно-правового забезпечення діяльності юридичних відділів в Україні, беручи до уваги те, що в роботі наведено висновки, які сприятимуть вдосконаленню адміністративно-правових засад, в яких знаходять своє втілення відповідні правові засади забезпечення діяльності юридичних відділів в Україні, то є всі підстави відмітити, що дисертація Кривко Ольги Олегівни відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а вона заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

**Декан факультету № 1
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України**

Олександр МУЗИЧУК

